

Beleidsplan GVM voor de periode 2021 – 2026

Het beleidsplan 2012 – 2020 “Malen op de wind van morgen” en de daarbij in 2016 geactualiseerde “Toekomst-re-visie” zijn uit hun datum gelopen. Hoewel veel van de inhoud van beide documenten nog klopt, is er voldoende aanleiding een nieuw beleidsplan voor de komende vijf jaar op te stellen. Bovendien dient een vereniging die de ANBI-status heeft, te beschikken over een actueel beleidsplan.

Algemeen

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars bestaat in 2022 vijftig jaar. De sindsdien onveranderde primaire doelstelling van het Gilde is het instandhouden van het ambacht van molenaar door het opleiden van mensen tot molenaar. Onze molenaars zorgen ervoor dat de circa 1150 wind- en watermolens in Nederland regelmatig draaien en malen.

De kernactiviteit van de vereniging is het opleiden van mensen tot molenaar. Daarmee wordt bedoeld het leren van de praktische vaardigheden en de benodigde theoretische kennis om veilig met een molen te werken. De provinciale afdelingen zijn belast met de uitvoering van het opleiden.

Daarnaast vertegenwoordigt de vereniging de belangen van de leden in het contact met de landelijke en regionale overheden en met overige molenorganisaties zoals De Hollandsche Molen (DHM), Het Gild Fryske Mounders (GFM) en het Ambachtelijk Korenmolenaars Gilde (AKG). Verder kan de vereniging bemiddelen in het overleg tussen molenaars en moleneigenaren. Ten slotte faciliteert de vereniging de leden met een WA - en ongevallenverzekering voor de (leerling) molenaars en molengidsen.

De overheid heeft blijkt gegeven van haar waardering in het succesvol bereiken van de primaire doelstelling door het ambacht van molenaar in maart 2016 te nomineren voor de lijst van immaterieel erfgoed bij UNESCO, waarop het ambacht van molenaar per december 2017 is bijgeschreven. Deze internationale erkenning is een belangrijke steun in de rug voor het ingezette beleid van de vereniging.

Wel schept de erkenning een verplichting, namelijk om niet alleen in Nederland het ambacht te waarborgen voor de toekomst, maar ook een voorttrekkende rol te spelen om het ambacht in andere landen, wereldwijd te stimuleren. Daartoe is het van belang een internationaal netwerk van molenaars, molenorganisaties en organisaties die zich bezighouden met immaterieel erfgoed op te zetten. En zo kennis uit te wisselen en de mogelijkheid te scheppen elkaar te helpen.

De vereniging bestaat volledig uit vrijwilligers en heeft thans bijna 2600 leden, waarvan bijna 1500 molenaars actief zijn. Het aantal leden groeit jaarlijks, de instroom is groter dan de uitstroom. Jaarlijks behalen 60 tot 70 leerling-molenaars het getuigschrift wind- of watermolenaar van de vereniging De Hollandsche Molen. Zie bijlage 1.

Aandachtspunten voor de komende vijf jaar.

Organisatie

De vereniging is er één van, voor en door vrijwilligers. Ook alle bestuurlijke taken en ondersteunende functies worden door vrijwilligers uitgevoerd. Dat blijft ook zo. Toch loopt

soms de uitvoering daarvan tegen grenzen aan. Daarom worden enkele activiteiten uitbesteed aan derden. Het gaat hierbij om het drukken en verzenden van het lesmateriaal. Ook de ondersteuning van de website is uitbesteed. Daarnaast verzorgt een meteoroloog een wekelijks weerbericht en een meerdaagse weercursus.

Samenwerking met de andere molenorganisaties blijft een speerpunt. Nieuw is de aandacht voor de internationale samenwerking. Het Gilde is samen met DHM, AKG en GFM actief in het opzetten van een internationaal netwerk van molenaars en molenorganisaties. Daartoe speelt ze een actieve rol in het organiseren van internationale congressen.

Jubileum

In 2022 viert het GVM haar 50-jarig bestaan. Dit wil het Gilde feestelijk vieren. Het motto daarbij is: "Alles draait om de molenaar". Gedurende het jaar 2022 wil het Gilde bekendheid genereren binnen de Nederlandse samenleving en het ambacht van molenaar in het zonnetje zetten. Er is een jubileumcommissie die de activiteiten voor 2022 organiseert en coördineert.

Internationaal netwerk

In 2020 is een begin gemaakt in samenwerking met De Hollandsche Molen, het Ambachtelijk Korenmolenaars Gilde, het Gild Fryske Mounders, het Kennis Instituut Immaterieel Erfgoed Nederland en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed om een internationaal congres te organiseren. Vanwege de beperkingen door het COVID-19 virus is dat uitgesteld en later in het jaar georganiseerd in een online bijeenkomst. In de komende vijf jaar is het streven tenminste eenmaal per jaar zo'n bijeenkomst (in ieder geval online) te organiseren. Daartoe zal een stuurgroep bestaande uit vertegenwoordigers uit meerdere landen het initiatief nemen. Kennisuitwisseling en het doel het ambacht van de molenaar te promoten staan hierbij voorop.

Financiën

De vereniging kent een gemiddelde jaarlijkse begroting van rond de €100.000. 2022 Zal een uitschieter zijn, vanwege de activiteiten rondom het jubileum. In 2018 is met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed een jaarlijkse subsidie van €20.000 overeengekomen voor de periode 2019 – 2022. Het voornemen is dit opnieuw overeen te komen voor de jaren 2023 – 2026. Overige inkomsten betreffen het innen van contributie en verzekeringsgelden. Het Gilde zal in overleg met DHM bezien in welke mate het Gilde gebruik kan maken van het onlangs opgerichte Molenfonds onder DHM.

Opleiding

Het Gilde leidt mensen op tot wind- en watermolenaar. De basiscursus voor windmolenaar leidt op tot een molenaar die mag draaien met een (onbelaste) molen: "voor de Prins". De basiscursus voor watermolenaar leidt op tot een molenaar die mag draaien en malen met een "in het werk gezette molen". Het studiemateriaal voor beide opleidingen is recentelijk herzien en vernieuwd en digitaal beschikbaar voor alle leden.

De Opleidingsraad als adviesorgaan voor het bestuur evalueert jaarlijks de opleiding. In 2020 zijn een aantal voorstellen tot verbetering gedaan. De voorstellen gaan over:

- a. De huidige opleiding duurt lang en zou te veel niet noodzakelijke theoretische kennis bevatten. Het voorstel is het ontwikkelen van een tweede opleidingstraject naast de huidige opleiding. Die opleiding richt zich alleen op één type molen. Hierdoor zou de studielast kunnen verminderen.

- b. De cursusmappen voor beide opleidingen zijn meer naslagwerken dan studieboeken. Het voorstel is een leeswijzer (gekoppeld aan de exameneisen) te maken die meer structuur geeft aan (het theoretische deel van) de opleiding.
- c. Het afvalpercentage van leerling-molenaars ligt rond de 40%. Er is in 2021 een onderzoek gestart om te achterhalen wat de redenen zijn de opleiding te beëindigen. Het streven is om het percentage omlaag te brengen met de resultaten uit het onderzoek als leidraad.
- d. Het voorstel is het aanmelding- en inschrijftraject meer te standaardiseren. Dit zou persoonlijker gericht moeten zijn, waardoor wederzijdse verwachtingen beter aan bod komen, en informatie over de opleiding beter verwoord wordt.
- e. Thans verloopt er veel tijd (6 tot 8 maanden) tussen het moment van het proef/toelatingsexamen dat door de afdeling van het Gilde wordt afgenomen en het landelijk examen voor het Getuigschrift Vrijwillige Molenaar dat door DHM wordt afgenomen. Het voorstel is deze periode te verkorten. Ook komt er een antwoord op de vraag of er twee examens nodig zijn.
- f. Er is op dit moment één verdiepingsopleiding, namelijk een gezamenlijke cursus van het AKG en het GVM voor korenmolenaar. Er is in 2018 een traject gestart voor het ontwikkelen van cursussen voor houtzaagmolenaar en pelmolenaar. Dit zal ook worden opgestart voor oliemolenaar.
- g. Het voorstel is molenaars die instructeur willen worden, handvatten te bieden, zodat ze beter worden voorbereid op die taak.

Verder faciliteert het Gilde de opleiding tot molengids. Enkele provincies (Zuid-Holland, Groningen, Limburg) verzorgen vanuit provinciaal beleid de cursus tot molengids.

Leeftijd

De gemiddelde leeftijd van de actieve molenaars is 61 jaar voor de wind- en 66 jaar voor de watermolenaars. De gemiddelde leeftijd van de leerling-molenaars ligt rond de 54 jaar.

Instructeurs kennen een gemiddelde leeftijd van 66 jaar.

Er zijn 123 molenaars tussen de 75 en 80. En er zijn 63 molenaars van 81 jaar en ouder. De verwachting is gerechtvaardigd dat de komende vijf tot tien jaar deze molenaars minder actief worden dan wel geheel stoppen. Om dat op te vangen moeten daarvoor in ieder geval jaarlijks 40 tot 50 molenaars bij komen.

In 2018 is de leeftijd om met de opleiding te beginnen verlaagd van 16 naar 14 jaar. De resultaten hiervan worden de komende jaren geëvalueerd. Afhankelijk van de resultaten uit de evaluatie is een verlaging van de examenleeftijd (nu nog 18 jaar) mogelijk een volgende stap. Dit zal altijd in samenspraak met de vereniging DHM plaatsvinden. Het streven blijft jongeren enthousiast te krijgen om het ambacht van molenaar te leren.

Molen veiligheid

Veilig werken in en om de molen blijft voor de molenaar belangrijk. Naast de eigen veiligheid is ook die van de bezoeker van belang. Elke afdeling beschikt over veiligheidscoaches die molenaars en moleneigenaren kunnen adviseren. Jaarlijks is er een veiligheidsdag waarin de coaches worden bijgepraat en hun ervaringen kunnen uitwisselen.

Voor leerling-windmolenaars is het volgen van een instructie valbeveiliging verplicht alvorens examen te mogen doen. Met enige regelmaat zal voor de instructeurs valbeveiliging een opfriscursus worden georganiseerd. In deze beleidsperiode zal iedere afdeling kunnen gaan beschikken over een keurmeester valbeveiligingsmiddelen. Daarnaast

is een externe organisatie gevraagd een cursus te ontwikkelen voor het keuren van de bijzondere hijsmiddelen (zoals de steenkraan) in de molen.

Het registreren van incidenten en ongevallen gaat door. Er is een lijst beschikbaar van alle gemelde ongevallen en incidenten sinds 1975. Nieuw is dat er in de Gildebrief een keer per jaar een verslag komt met aandachtspunten over de gemelde incidenten. Daarnaast dient onderzoek- en analysecapaciteit meer aandacht te krijgen. Dit geldt ook voor het formuleren van de "lessons learned".

Veiligheid is een gezamenlijk belang voor allen die betrokken zijn bij het werken in en om de molen. Eenieder heeft daarin zijn eigen verantwoordelijkheid.

Sociale veiligheid

Het Gilde is een vereniging met bijna 2600 mensen. Er is veel sociaal verkeer onderling en met bezoekers. Het Gilde vindt het uitermate belangrijk dat alle vrijwilligers die werken in en om de molen, maar ook in hun sociale omgang met elkaar en met de bezoekers zich veilig voelen. Het Gilde hecht belang aan het waarborgen van (lichamelijke) integriteit zeker zodra er minderjarigen bij zijn betrokken.

Er bestaat naast het model-molenaarscontract een voorbeeld overeenkomst tussen de molenaar en een minderjarige vrijwilliger op de molen. Daarin kunnen ook nog specifieke afspraken worden vastgelegd. De molenaar is namelijk geen kinderoppas. En uiteraard dient de eigenaar op de hoogte te zijn van de aanwezigheid van een minderjarige vrijwilliger op de molen.

Het Gilde heeft vertrouwenspersonen die benaderd kunnen worden zodra de sociale veiligheid in het gedrang komt.

Algemeen.

	aantal	gemidd. leeftijd	opmerking
instructeurs	112	66	
windmolenaars	1454	61	waarvan: 31 wind- en watermolenaar, en 18 opleiding watermolenaar
watermolenaars	73	66	waarvan: 31 water- en windmolenaar, en 4 opleiding windmolenaar
mio wind	782	54	gemidd. opleidingsduur: 3 jaar en 1 mnd.*
mio water	57	61	gemidd. opleidingsduur: 2 jaar en 5 mnd.*

*147 leerling molenaars zijn al langer dan 10 jaar MIO (molenaar-in-opleiding)

*218 leerling molenaars zijn tussen 5 en 10 jaar MIO

Het Gilde kent 110 vrouwelijke molenaars en 99 vrouwen in opleiding tot molenaar. Dat is ruim 8% van het aantal molenaars.

Instroom versus uitstroom.

Een belangrijke indicator voor het bereiken van de primaire doelstelling van het Gilde is het aantal MIO's dat zich inschrijft en na enkele jaren slaagt voor het getuigschrift molenaar. Jaarlijks komen er 60 tot 70 nieuwe molenaars bij. Daar tegenover staat het aantal MIO's dat zich uitschrijft voordat ze toekomen aan het examen. Dat ligt jaarlijks rond de 40 %. Het streven is dat percentage omlaag te brengen.

Geslaagde nieuwe molenaars.

Geslaagde molenaars	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
wind	66	47	62	70	81	67	70	74	67	66	40*
water	2	3	8	3	3	1	2	3	5	7	4

* vanwege corona is er maar 1 examenronde geweest.